PORADNIK DLA POLICJANTÓW

ROZKAZ NIE ZWALNIA Z ODPOWIEDZIALNOŚCI

Kiedy policjant jest zobowiązany odmówić wykonania polecenia lub rozkazu?

MAREK PUZIO

INSTYTUT NA RZECZ KULTURY PRAWNEJ ORDO IURIS

MAREK PUZIO

PORADNIK DLA POLICJANTÓW

ROZKAZ NIE ZWALNIA Z ODPOWIEDZIALNOŚCI

Kiedy policjant jest zobowiązany odmówić wykonania polecenia lub rozkazu?

Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
Warszawa 2026

www.ordoiuris.pl

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie 4

1. Co wydarzyło się wokół Trybunału. 5

2. Kto jest Prezesem TK i dlaczego „zarządzenie" nie wywołuje skutków?. 7

3. Czy można mówić o zamachu stanu?. 10

4. Odpowiedzialność policjantów z art. 231 k.k. 14

5. Art. 58 ustawy o Policji – obowiązek odmowy 17

6. Jak postąpić krok po kroku 19

7. Ryzyka i odmienne stanowiska 23

8. Pomoc prawna Instytutu Ordo Iuris 26

WPROWADZENIE

Od 30 października 2026 r. policjanci znaleźli się w samym centrum bezprecedensowego sporu o Trybunał Konstytucyjny. Funkcjonariusze, którzy ustawowo mają za zadanie chronić bezpieczeństwo ludzi oraz bezpieczeństwo i porządek publiczny, zostali wykorzystani jako narzędzie do faktycznego przejęcia Trybunału Konstytucyjnego przez stronę rządową, z Prezesem Rady Ministrów na czele, i oddania kierowania nim osobie, która nie objęła urzędu sędziego TK. I Prezes Sądu Najwyższego ocenił, że działania te noszą cechy zamachu stanu, a taka sytuacja nie zdarzyła się od czasu wprowadzenia stanu wojennego[1].

To od postawy poszczególnych funkcjonariuszy – a nie tylko od decyzji polityków – zależy dziś, czy spór o Trybunał będzie rozstrzygany środkami prawnymi, czy siłą. Jednocześnie to właśnie policjanci, zarówno szeregowi, jak i ich dowódcy, mogą w przyszłości odpowiadać za to, w jaki sposób wykonywali otrzymane polecenia.

Aby pomóc policjantom zorientować się w tej sytuacji prawnej, Instytut Ordo Iuris przygotował niniejszy poradnik. Przedstawiamy w nim ocenę wydarzeń wokół Trybunału, z jakich przepisów wynika ryzyko odpowiedzialności, gdzie przebiega granica służbowego posłuszeństwa i jak – krok po kroku – skorzystać z art. 58 ust. 2 ustawy o Policji[2]. Przepis ten nakazuje policjantowi odmówić wykonania rozkazu lub polecenia, jeżeli jego wykonanie łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa.

Poradnik kierujemy przede wszystkim do policjantów skierowanych do działań przy al. J. Ch. Szucha 12a w Warszawie, ale także do każdego funkcjonariusza, któremu wydano polecenie mogące prowadzić do popełnienia przestępstwa. Zachęcamy do uważnej lektury, do dzielenia się poradnikiem z koleżankami i kolegami ze służby oraz do stosowania zawartych w nim wskazówek.

W tym poradniku znajdziesz:

1. Co wydarzyło się wokół Trybunału
2. Kto jest Prezesem TK i dlaczego „zarządzenie" nie wywołuje skutków?

1 *„Władza dokonała zamachu stanu". Prezes Sądu Najwyższego o wydarzeniach w Trybunale Konstytucyjnym*, rp.pl, 2.11.2026 r., https://www.rp.pl/sady-i-trybunaly/art45429851-wladza-dokonala-zamachu-stanu-prezes-sadu-najwyzszego-o-wydarzeniach-w-trybunale-konstytucyjnym (dostęp: 4.11.2026 r.).

2 Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 636 ze zm.), dalej: ustawa o Policji.

3. Czy można mówić o zamachu stanu?
4. Odpowiedzialność policjantów z art. 231 k.k.
5. Art. 58 ustawy o Policji – obowiązek odmowy
6. Jak postąpić krok po kroku (ze wzorem meldunku)
7. Ryzyka i odmienne stanowiska
8. Pomoc prawna Instytutu Ordo Iuris

CO PODKREŚLAJĄ NASI PRAWNICY

- **Policjant ślubuje służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją porządek prawny i dochować wierności konstytucyjnym organom RP.**
- **Posłuszeństwo przełożonym kończy się tam, gdzie wykonanie rozkazu łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa.**
- **Odmowa wykonania takiego polecenia jest obowiązkiem.**

1. CO WYDARZYŁO SIĘ WOKÓŁ TRYBUNAŁU

Od 30 października 2026 r. teren siedziby Trybunału Konstytucyjnego pozostaje pod kontrolą Policji, a urzędujący Prezes TK nie ma do niej dostępu. Poniżej zestawiamy fakty potwierdzone w relacjach medialnych[3].

3 Zob. A. Bartkiewicz, A. Kazimierczuk, *Co się dzieje w Trybunale Konstytucyjnym? Wyjaśniamy*, rp.pl, 31.10.2026 r. (aktualizacja: 2.11.2026 r.), https://www.rp.pl/polityka/art45424911-co-sie-dzieje-w-trybunale-konstytucyjnym-wyjasniamy (dostęp: 4.11.2026 r.); K. Ryncarz, *„Wydaję wam takie polecenie". Święczkowski zjawił się przed TK*, Interia, 1.11.2026 r., https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-wydaje-wam-takie-polecenie-swieczkowski-zjawil-sie-przed-tk,nld,23567040 (dostęp: 4.11.2026 r.); *Policja nie wpuściła prezesa Święczkowskiego do TK. „Uczestniczycie w przestępstwie"*, dorzeczy.pl, 2.11.2026 r., https://dorzeczy.pl/kraj/965895/policja-nie-wpuscila-prezesa-swieczkowskiego-do-tk-uczestniczycie-w-przestepstwie.html (dostęp: 4.11.2026 r.); *Szef SN grzmi o zamachu stanu. „Ponad 1000 policjantów zajęło teren TK"*, Interia, 2.11.2026 r., https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-szef-sn-grzmi-o-zamachu-stanu-ponad-1000-policjantow-zajelo,nld,23567445 (dostęp: 4.11.2026 r.).

DATA	ZDARZENIE
30 października, przed 18:00	Policja wkracza na teren TK. Według Komendy Stołecznej – na prośbę Prokuratora Generalnego oraz po piśmie osoby uważającej się za sędzię TK, informującym o możliwych zagrożeniach; działania mają obejmować wyłącznie teren wokół budynku TK, choć wciąż znajdujący się pod zarządem Trybunału.
30 października, ok. 18:00	Na stronie TK pojawia się „zarządzenie" Anny Korwin-Piotrowskiej o natychmiastowej, miesięcznej przerwie w czynnościach Prezesa i Wiceprezesa TK, wydane z powołaniem na art. 130 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych[4]. Wstępu na teren Trybunału odmówiono Wiceprezesowi TK.
30 października, wieczór	Prezes TK przybywa pod Trybunał i żąda wpuszczenia. Na jego polecenie przecięto zabezpieczenie furtki w ogrodzeniu; Prezes został zatrzymany przez policję tuż za bramą.
Noc z 30 na 31 października	Prezydent RP zjawia się pod Trybunałem. Policja usiłuje uniemożliwić wejście na obstawiony przez nią teren Prezydentowi oraz Służbie Ochrony Państwa. Przy wejściu do siedziby TK Prezydenta próbują powstrzymać również osoby, które podają się za sędziów TK, choć nie złożyły ślubowania wobec Prezydenta RP. Prezydent dostaje się do wnętrza budynku, wprowadzając tam wiceprezesa TK – Bartłomieja Sochańskiego.
1 listopada	Prezes TK ponownie stawia się przed siedzibą. Wydaje obecnym policjantom polecenie udzielenia asysty i wyprowadzenia z terenu Trybunału osób nieuprawnionych. Polecenie nie zostaje wykonane. Prezes wskazuje, że bierność może stanowić przestępstwo z art. 231 k.k. popełnione przez zaniechanie, oraz że barierki ustawiono na terenie TK bez jego zgody.
2 listopada	Kolejna próba wejścia Prezesa TK; kordon Policji go nie przepuszcza. Prezes wskazuje, że uczestnicy tych działań dopuszczają się przestępstw z art. 231 i art. 193 k.k. oraz mogą uczestniczyć w zamachu na konstytucyjny organ państwa. I Prezes SN Zbigniew Kapiński ocenia, że teren TK zajęło ponad tysiąc policjantów, a wejście nastąpiło, gdy w budynku nie było sędziów.

4 Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 ze zm.), dalej: p.u.s.p.

2. KTO JEST PREZESEM TK I DLACZEGO „ZARZĄDZENIE" NIE WYWOŁUJE SKUTKÓW?

Prezesem Trybunału Konstytucyjnego pozostaje Bogdan Święczkowski, powołany przez Prezydenta RP na podstawie art. 194 ust. 2 Konstytucji[5]. Dokument podpisany 30 października 2026 r. przez Annę Korwin-Piotrowską nie wywołuje skutków prawnych i dlatego nie mógł go pozbawić urzędu.

Po pierwsze, autorka „zarządzenia" nie objęła urzędu sędziego TK. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego[6] osoba wybrana na sędziego składa ślubowanie wobec Prezydenta RP, a odmowa jego złożenia jest równoznaczna ze zrzeczeniem się stanowiska (art. 4 ust. 2). Stosunek służbowy sędziego nawiązuje się dopiero po złożeniu ślubowania (art. 5). Trybunał w 2015 r. podkreślał, że ślubowanie wobec Prezydenta nie jest wyłącznie uroczystością o charakterze symbolicznym[7]. Anna Korwin-Piotrowska złożyła natomiast ślubowanie w Sejmie bez obecności Prezydenta[8].

Ślubowanie jest ostatnią czynnością doniosłą prawnie, bez której nie dochodzi do skutecznego objęcia stanowiska, i nie może zostać złożone wobec innego organu niż Prezydent[9].

Po drugie, prawo nie przewiduje „przerwy w czynnościach" Prezesa TK. Art. 130 p.u.s.p. powierza taką decyzję wobec prezesa sądu Ministrowi Sprawiedliwości. Wobec Trybunału – władzy odrębnej i niezależnej od innych władz (art. 173 Konstytucji RP) – jest to wykluczone. Odpowiednie stosowanie tego przepisu nie pozwala przenieść tej kompetencji na żaden inny podmiot, w tym na innego sędziego tej samej instytucji, a obecne prawo w ogóle nie zna

5 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

6 Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1422 ze zm.)

7 Wyr. TK z 3.12.2015 r., K 34/15.

8 Zob. *Bezprawna uroczystość „ślubowania sędziów TK" w budynku Sejmu. Czy osoby wybrane na sędziów TK właśnie zrzekły się swoich stanowisk?, https://obserwator-praworzadnosci.pl/pl/bezprawna-uroczystosc-slubowania-sedziow-tk-w-budynku-sejmu-czy-osoby-wybrane-na-sedziow-tk-wlasnie-zrzekly-sie-swoich-stanowisk/*, (dostęp: 6.11.2026 r.).

9 Ł. Bernaciński, J. Jabłoński, *Rola Prezydenta RP w procedurze objęcia stanowiska sędziego Trybunału Konstytucyjnego*, Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris, Warszawa 2026, s. 15, https://ordoiuris.pl/wp-content/uploads/2026/04/rola_prezydenta_rp_w_procedurze_objecia_stanowiska_sedziego_trybunalu_konstytucyjnego.pdf (dostęp: 3.11.2026 r.).

przerwy w czynnościach Prezesa TK[10]. Prof. Jacek Zaleśny wskazuje, że status Prezesa i Wiceprezesa TK w całości reguluje ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym[11], a dopóki sąd dyscyplinarny nie orzeknie kary złożenia sędziego TK z urzędu, pełni on swój urząd i funkcję[12]. Art. 195 ust. 1 Konstytucji stwierdza przy tym jasno, że sędziowie TK podlegają tylko Konstytucji.

Nawet gdyby przyjąć, że Anna Korwin-Piotrowska skutecznie złożyła ślubowanie, nie mogłaby odsunąć Prezesa i Wiceprezesa TK. Sędzia o najdłuższym stażu kieruje pracami Trybunału tylko wtedy, gdy stanowisko Prezesa jest nieobsadzone (art. 11 ust. 2 ustawy o organizacji TK), a zastępuje Prezesa tylko wtedy, gdy nie może tego zrobić ani Wiceprezes, ani inny upoważniony sędzia (art. 12 ust. 4 tej ustawy). Żadna z tych sytuacji nie zachodziła: urząd Prezesa był obsadzony, a Prezes mógł i chciał go sprawować. Autorka dokumentu najpierw ogłosiła się osobą zastępującą Prezesa, a dopiero potem „zawiesiła" Prezesa i Wiceprezesa – sama wytworzyła więc przesłankę, na którą się powołała[13].

10 M. Radajewski, *Konstytucjonalista: Nie można zarządzić przerwy w czynnościach prezesa TK*, rp.pl, 31.10.2026 r., https://www.rp.pl/opinie-prawne/art45425551-konstytucjonalista-nie-mozna-zarzadzic-przerwy-w-czynnosciach-prezesa-tk (dostęp: 5.11.2026 r.).

11 Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2393), dalej: ustawa o organizacji TK.

12 J. Zaleśny, *Policyjne zajęcie TK jako przejaw zamachu stanu*, rp.pl, 2.11.2026 r., https://www.rp.pl/opinie-prawne/art45427431-prof-jacek-zalesny-policyjne-zajecie-tk-jako-przejaw-zamachu-stanu (dostęp: 4.11.2026 r.).

13 J. Jabłoński, *Posiedzenie TK z 3 listopada nieważne. Ordo Iuris wskazuje dziewięć wad zwołania Zgromadzenia Ogólnego*, Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris, 3.11.2026 r., https://ordoiuris.pl/analiza/posiedzenie-tk-z-3-listopada-niewazne-ordo-iuris-wskazuje-dziewiec-wad-zwolania-zgromadzenia-ogolnego/ (dostęp: 5.11.2026 r.).

CO MÓWIĄ EKSPERCI

- **Prof. Ryszard Piotrowski**, konstytucjonalista: osoba, która nie złożyła ślubowania, nie jest sędzią, a jej działania są uzurpacją[14].
- **Prof. Jacek Zaleśny**: „z racji faktu, że osoba ta nie złożyła ślubowania wobec prezydenta – nie nawiązała stosunku służbowego sędziego Trybunału i jako taka nie jest uprawniona do wykonywania czynności sędziego TK. Jej działania, jako podjęte przez podmiot nieuprawniony, są działaniami prawnie nieistniejącymi (*actus non existens*) i jako takie nie wywołują one skutków prawnych"[15].
- **I Prezes SN Zbigniew Kapiński**, pytany, kto kieruje Trybunałem, odpowiedział, że Prezesem TK jest Bogdan Święczkowski[16].

PAMIĘTAJ

- Organy władzy publicznej działają wyłącznie na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji). Przepisy kompetencyjne wykłada się ściśle, a kompetencji nie wolno domniemywać[17].
- Dokument wydany przez osobę nieuprawnioną nie staje się podstawą prawną dlatego, że opublikowano go na stronie instytucji albo przesłano do Komendy Głównej Policji.

14 *„Oczywisty zamach na konstytucyjny organ państwa". Piotrowski grzmi ws. TK*, WP Wiadomości, 30.10.2026 r., https://wiadomosci.wp.pl/oczywisty-zamach-na-konstytucyjny-organ-panstwa-piotrowski-grzmi-ws-tk-7345745510687297v (dostęp: 4.11.2026 r.).

15 J. Zaleśny, dz. cyt.

16 *Szef SN grzmi o zamachu stanu...*, dz. cyt.

17 J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do artykułów 222–316*, wyd. 5, 2024, art. 231, Nb 5, Legalis i powołane tam: uchw. TK z 10.5.1994 r., W 7/94; wyr. TK z 14.6.2000 r., P 3/00.

3. CZY MOŻNA MÓWIĆ O ZAMACHU STANU?

Przestępstwo potocznie nazywane zamachem stanu określa art. 128 k.k.[18]. Przepis ten chroni konstytucyjne organy RP zarówno przed ich usunięciem przemocą, jak i przed wywieraniem przemocą lub groźbą bezprawną wpływu na ich czynności urzędowe. Brzmi on następująco:

> **Art. 128.** *§ 1. Kto, w celu usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.*
>
> *§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.*
>
> *§ 3. Kto przemocą lub groźbą bezprawną wywiera wpływ na czynności urzędowe konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.*

Warto zwrócić uwagę na dwie cechy tego przepisu. Po pierwsze, do popełnienia przestępstwa z § 1 nie jest konieczne faktyczne usunięcie organu – wystarczy podjęcie działalności, która *bezpośrednio zmierza* do urzeczywistnienia tego celu, a karalne jest nawet samo przygotowanie (§ 2). Po drugie, § 3 obejmuje już samo wywieranie przemocą wpływu na czynności urzędowe organu, bez względu na to, czy sprawca chce go usunąć. Dla policjanta oznacza to, że udział w działaniach, które fizycznie uniemożliwiają konstytucyjnemu organowi pracę – np. w kordonie blokującym dostęp do jego siedziby – nie jest prawnie obojętny. Może zostać oceniony jako element takiej działalności albo jako pomoc w jej prowadzeniu.

Jak oceniają te wydarzenia przedstawiciele władzy sądowniczej i eksperci?

- **I Prezes Sądu Najwyższego Zbigniew Kapiński** w oświadczeniu z 30 października przypomniał, że „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, w którym granice działania organów władzy publicznej wyznaczają Konstytucja i ustawy, nie zaś doraźne decyzje polityczne, rozkazy służbowe czy demonstracja siły. Poszanowanie tych granic nie jest kwestią uznania, lecz bezwzględnym obowiązkiem każdej władzy publicznej. Milczenie wobec działań podważających niezależność organów konstytucyjnych oznacza przyzwolenie na praktyki zagrażające fundamentom porządku ustrojowego

18 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2026 r. poz. 1342), dalej: k.k.

Rzeczypospolitej Polskiej". Podkreślił nadto, że Policja nie może służyć jako „instrument nacisku na organy władzy sądowniczej i trybunały" ani „być narzędziem urzeczywistniania woli politycznej aktualnie rządzących"[19]. 2 listopada ocenił, że działania te noszą cechy zamachu stanu, a decyzja Komendanta Głównego Policji była bezprawna[20].

- **Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. Jacek Chlebny:** „Z wielkim niepokojem odnoszę się do zdarzeń, które miały miejsce w Trybunale Konstytucyjnym w dniu 30 października 2026 r., zwłaszcza obecności Policji wokół jego siedziby oraz uniemożliwienie wejścia do Trybunału jego Prezesowi i Wiceprezesowi. Zdarzenia te miały charakter bezprecedensowy i budzą zasadnicze zastrzeżenia co do ich zgodności z podstawowymi zasadami państwa prawa"[21].
- **Prof. Ryszard Piotrowski** uznał te wydarzenia za oczywiste naruszenie Konstytucji i zamach na konstytucyjny organ państwa – dokonany nie siłami zbrojnymi, lecz przy pomocy policji podległej rządowi[22].
- **Prof. Jacek Zaleśny** (Uniwersytet Warszawski) wskazał, że w tym stanie faktycznym występuje zarówno przemoc, jak i wywieranie wpływu na czynności urzędowe konstytucyjnych organów – Trybunału i jego Prezesa – co może wyczerpywać znamiona art. 128 k.k.[23].

Dlaczego znamiona art. 128 k.k. mogą być spełnione:

1. **Trybunał Konstytucyjny jest konstytucyjnym organem RP.** W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że organem konstytucyjnym jest organ, którego umocowanie ustrojowe i podstawowe kompetencje określa Konstytucja[24].

19 *Oświadczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w związku z sytuacją w Trybunale Konstytucyjnym*, 30.10.2026 r., https://www.sn.pl/pl/aktualnosci/wydarzenia/oswiadczenie-pierwszego-prezesa-sadu-najwyzszego-wobec-aktualnej-sytuacja-w-trybunale-konstytucyjnym (dostęp: 3.11.2026 r.).

20 *„Władza dokonała zamachu stanu"...*, dz. cyt.

21 *Oświadczenie Prezesa NSA w związku z wydarzeniami w dniu 30 października 2026 r. w Trybunale Konstytucyjnym*, https://www.nsa.gov.pl/aktualnosci/wydarzenia/oswiadczenie-prezesa-nsa-w-zwiazku-z-wydarzeniami-w-dniu-30-pazdziernika-2026-r-w-trybunale-konstytucyjnym/ (dostęp: 4.11.2026 r.).

22 *„Oczywisty zamach na konstytucyjny organ państwa"...*, dz. cyt.

23 J. Zaleśny, dz. cyt.

24 Zob. wyr. TK z 4.12.2012 r., U 3/11, a także: J. Kulesza [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221. Tom II*, wyd. 5, 2023, art. 128, Nb 22, Legalis.

Konstytucja RP reguluje te kwestie w art. 188-197, w rozdziale zatytułowanym „Sądy i Trybunały", zaliczając TK do organów władzy sądowniczej[25].

2. **„Usunięcie" nie oznacza wyłącznie fizycznej likwidacji organu.** To także pozbawienie osoby albo osób zajmowanego stanowiska lub urzędu oraz możliwości sprawowania swojej funkcji, a także uniemożliwienie wykonywania konstytucyjnych funkcji danego organu, które może być dokonane za pomocą środków nielegalnych albo legalnych, których zastosowanie zostałoby wymuszone[26]. W doktrynie wskazuje się również, że okupowanie urzędu może uniemożliwić pracę konstytucyjnego organu[27].
3. **Przemoc to nie tylko rękoczyny.** Obejmuje przymus pośredni, np. otoczenie siedziby władz i oczekiwanie kapitulacji[28]. Blokada przy użyciu środków technicznych – zapór czy pojazdów – wypełnia znamię przemocy[29]. Kordon funkcjonariuszy[30] w pełnym wyposażeniu, barierki spięte stalowymi linami i łańcuchami[31], ustawione na terenie TK bez zgody Prezesa[32], uniemożliwiają

25 B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2012, Trybunał Konstytucyjny – wprowadzenie, Nb 3, Legalis. Odnotować należy, że w doktrynie spotkać można również pogląd wyłączający spod ochrony art. 128 k.k. konstytucyjne organy władzy sądowniczej (tak S. Hoc [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 31, 2026, art. 128, Legalis). Ten sam autor przytacza jednak stanowisko P. Kardasa, zgodnie z którym „z zasady trójpodziału władzy wynika, iż konstytucyjnymi organami RP w zakresie władzy sądowniczej, które powinny korzystać z ochrony art. 128 k.k., są: Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny i Trybunał Stanu" (P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej* [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, t. II, Kraków 2008, s. 69), oraz pogląd R.A. Stefańskiego, że czynności urzędowe TK pozostają pod ochroną art. 128 § 3 k.k. (zob. S. Hoc, dz. cyt., wyd. 31).

26 J. Kulesza, dz. cyt., art. 128, Nb 18.

27 S. Pawela (rec.), S. Hoc, *Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej*, Opole 2002, PiP2003, Nr 2, s. 106, cyt. za: S. Hoc, dz. cyt., wyd. 31.

28 J. Kędzierski, *O właściwą treść i wykładnię przepisu regulującego przestępstwo zmuszania - art. 191 § 1 KK*, [w:] A. Dębiński, A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Ius et Lex. Księga Jubileuszowa ku czci Adama Strzembosza*, Lublin 2002, s. 138 cyt. za: S. Hoc, dz. cyt.

29 J. Kulesza, dz. cyt., art. 128, Nb 52.; S. Hoc, dz. cyt., wyd. 31.

30 W doktrynie można spotkać również następujący pogląd: „samo pozostawanie w »żywej blokadzie« na drodze lub przed wejściem do budynku jest zmuszaniem innej osoby do określonego zachowania się, niewyczerpującym jednak znamienia „stosowania przemocy wobec osoby". Przenosząc te rozważania na grunt art. 128 § 3 k.k., należy przyjąć, że nie stanowi stosowania przemocy fizyczne blokowanie siedziby konstytucyjnego organu RP, nawet jeśli wpływa na jego czynności urzędowe" (J. Kulesza, dz. cyt., art. 128, Nb 52). Wskazać jednak należy, że art. 128 § 1 k.k i art. 128 § 3 k.k. określają dwa odrębne typy przestępstw.

31 T. Molga, *Trybunał Konstytucyjny jak twierdza. Barierki, stalowe liny i policyjne odwody*, WP Wiadomości, 2.11.2026 r., https://wiadomosci.wp.pl/trybunal-konstytucyjny-jak-twierdza-barierki-stalowe-liny-i-policyjne-odwody-7346690746337728a (dostęp: 3.11.2026 r.).

32 *Święczkowski zwrócił się do policjantów przed TK. Złożył deklarację*, dorzeczy.pl, 1.11.2026 r., https://dorzeczy.pl/opinie/965484/swieczkowski-do-policjantow-nie-sluchajcie-korwin-piotrowskiej.html (dostęp: 3.11.2026 r.).

mu wykonywanie czynności urzędowych. Istotą znamienia przemocy jest narzucenie komuś władzy, panowania[33]. Wystarczy przy tym samo zagrożenie użycia przemocy[34]. Wykorzystanie policji do legitymizowania bezprawnych działań jest wręcz klasycznym przykładem wypełnienia tego znamienia[35].

4. **Nie jest konieczny skutek.** Typy z § 1 i § 3 są przestępstwami formalnymi. Nie trzeba wykazać, że organ został trwale usunięty ani że uległ naciskowi – wystarczy już samo zachowanie, które bezpośrednio zagraża chronionym dobrom[36].

Przestępstwo zamachu na konstytucyjny organ RP wymaga zamiaru bezpośredniego, czyli działania *w celu* usunięcia organu. Możliwość jego popełnienia dotyczy w szczególności osób, które zaplanowały i zarządziły operację, realizując z góry zamierzony cel wymierzony w dobra chronione. Funkcjonariusz policji nie musi jednak podzielać tego celu, by ponieść odpowiedzialność. Wszystkie typy z art. 128 k.k. można popełnić w każdej formie zjawiskowej[37], w tym przez pomocnictwo. Pomocnictwo (także do przestępstw kierunkowych, takich jak przestępstwo z art. 128 § 1 k.k.) „może zostać popełnione w zamiarze bezpośrednim lub zamiarze wynikowym, czyli udzielający pomocy musi chcieć, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, **albo przewidując możliwość dokonania przez inną osobę takiego czynu zabronionego, na to się godzić"** [podkr. własne][38].

33 S. Hoc [w:[R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Wyd. 7, Warszawa 2025, art. 127, nb 12-13 Legalis.

34 „Znamiona zamachu stanu wypełnia sprawca nawet, jeżeli nie stosuje jeszcze przemocy, ale zmierza do tego np. prowadzi oddział wojska w kierunku siedziby rządu, by pozbawić wolności jego członków i przejąć władzę (*L. Gardocki*, Prawo karne, 2021, s. 235). [...] Przemoc jako jedno ze znamion zamachu stanu to zarówno przymus bezpośredni, jak i pośredni, np. otoczenie siedziby władz przez zamachowców i oczekiwanie przez nich aktu kapitulacji." – S. Hoc, dz. cyt., wyd. 7, art. 128, nb 7 i 10.

35 „Biorąc pod uwagę, że dysponentami sił zbrojnych są raczej władze państwowe, oznaczałoby to, że odpowiedzialność z art. 127 KK mogłyby ponieść również osoby, które zmieniając ustrój RP w sposób pozakonstytucyjny, ustawami zwykłymi jednocześnie groziłyby użyciem siły (np. Policji) osobom przeciw temu protestującym." – J. Kulesza, dz. cyt., art. 127, Nb 29.

36 J. Kulesza, dz. cyt., art. 128, Nb 32.

37 Tamże, Nb 45.

38 A. Sakowicz, S. Zieliński [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz. Art. 1–116*, wyd. 5, 2021, art. 18, Nb 106, Legalis.

4. ODPOWIEDZIALNOŚĆ POLICJANTÓW Z ART. 231 K.K.

Policjant jest funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu prawa karnego (zob. art. 115 § 13 pkt 7 k.k.). Zgodnie z art. 231 § 1 k.k. funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przekroczeniem uprawnień jest m.in. dokonanie czynności bez podstawy faktycznej lub prawnej albo w sposób sprzeczny z prawnymi warunkami czynności[39]. Uniemożliwianie urzędującemu Prezesowi TK wejścia do siedziby kierowanego przez niego organu, gdy jedyną podstawą jest dokument osoby nieuprawnionej, ma właśnie taki charakter. Nie trzeba wykazać wyrządzenia szkody – wystarczy realne zagrożenie dla chronionego interesu publicznego lub prywatnego[40]. Interesem publicznym jest tu prawidłowe funkcjonowanie konstytucyjnego organu.

O odpowiedzialności przesądza świadomość. Czyn z art. 231 § 1 k.k. jest przestępstwem umyślnym, przy czym do jego popełnienia wystarczy zamiar ewentualny. Odpowiedzialność może opierać się nawet na tzw. zamiarze quasi-ewentualnym – gdy sprawca ma wątpliwość, czy działa w granicach uprawnień, i mimo to działa[41]. Z kolei funkcjonariusz, który pozostawał w błędzie co do zakresu swoich uprawnień – np. dlatego, że przepisy budzą liczne wątpliwości interpretacyjne – nie odpowiada z art. 231 § 1 k.k. (w grę może wchodzić co najwyżej typ nieumyślny z art. 231 § 3 k.k.)[42].

Szeregowi a dowódcy – kto ryzykuje i dlaczego

Odpowiedzialność karna jest zawsze indywidualna: każdy odpowiada za własne zachowanie i za to, co w danej chwili wiedział. Poziom ryzyka zależy więc od dwóch czynników – jaką rolę funkcjonariusz odgrywa w operacji i co wie o jej bezprawności. Poniższe przykłady pokazują, jak to ryzyko rośnie.

39 J. Lachowski, dz. cyt., Nb 31.
40 Tamże, Nb 51.
41 Tamże, Nb 57.
42 Tamże, Nb 66.

KTO I W JAKIEJ SYTUACJI	RYZYKO	DLACZEGO
Policjant skierowany do zabezpieczenia porządku na al. Szucha, który nie otrzymał polecenia blokowania Prezesa TK i nie ma wiedzy o spornym statusie „zarządzenia”	**Niskie**	Wykonuje typowe zadania z art. 1 ustawy o Policji (ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego). Działając na rozkaz i bez świadomości bezprawności, korzysta z ochrony art. 318 k.k. w zw. z art. 141a ustawy o Policji[43], a ewentualny błąd co do zakresu uprawnień wyłącza jego odpowiedzialność z art. 231 § 1 k.k.
Policjant w kordonie, który otrzymał polecenie niewpuszczenia Prezesa TK, słyszał jego wezwania i zna publiczne stanowiska I Prezesa SN, Prezesa NSA i konstytucjonalistów	**Podwyższone**	Wie już, że legalność polecenia jest poważnie kwestionowana. Jeżeli mimo to aktywnie uniemożliwia Prezesowi TK wejście, można mu przypisać co najmniej zamiar ewentualny lub quasi-ewentualny. Ochrona z art. 318 k.k. słabnie, bo nie obejmuje tego, kto wykonując rozkaz, umyślnie popełnia przestępstwo.
Dowódca pododdziału lub odcinka, który przekazuje i egzekwuje polecenie blokowania dostępu do siedziby TK	**Wysokie**	Nie tylko wykonuje polecenie, ale wydaje je innym. Przełożony ma obowiązek oceniać działania przede wszystkim pod kątem zgodności z prawem (§ 9 pkt 3 lit. a zarządzenia nr 30 KGP[44]). Może też odpowiadać za czyny podwładnych popełnione na jego polecenie (sprawstwo polecające, art. 18 § 1 k.k.).
Kierownictwo i sztab operacji (szczebel KGP i KSP), które zaplanowały i podtrzymują działania na podstawie pisma osoby nieuprawnionej	**Najwyższe**	Decydują o celu i sposobie działań, znają ich podstawę prawną i skutki. To wobec nich zarzuty z art. 231 k.k., a nawet z art. 128 k.k., są najbardziej realne – także w przyszłości, po zmianie układu politycznego (zob. ramkę niżej).

43 Zgodnie z art. 141a ustawy o Policji przepisy art. 115 § 18 oraz art. 318 i art. 344 k.k. mają odpowiednie zastosowanie do funkcjonariuszy Policji. Art. 318 k.k. przewiduje, że nie popełnia przestępstwa żołnierz (a odpowiednio – policjant), który dopuszcza się czynu zabronionego będącego wykonaniem rozkazu, chyba że wykonując rozkaz, umyślnie popełnia przestępstwo.

44 Zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji (t.j. Dz.Urz. KGP z 2018 r. poz. 89 ze zm.), dalej: zarządzenie nr 30 KGP.

Wniosek dla szeregowego policjanta jest prosty: ochrona prawna funkcjonariusza wykonującego rozkaz jest silna, dopóki nie wie on o bezprawności polecenia. Z chwilą, gdy zdaje sobie sprawę, że jego wykonanie może łączyć się z przestępstwem – a w sprawie TK publiczne ostrzeżenia płyną z najwyższych instancji sądowych – ochrona ta słabnie. Wtedy właściwą drogą jest odmowa na podstawie art. 58 ust. 2 ustawy o Policji (zob. pkt 5 i 6).

WARTO WIEDZIEĆ

Zgodnie z art. 44 Konstytucji bieg przedawnienia przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych lub na ich zlecenie, nieściganych z przyczyn politycznych, ulega zawieszeniu do czasu ustania tych przyczyn. Jak podkreśla prof. Zaleśny, to, że dziś działania te prowadzone są z udziałem ludzi władzy, nie oznacza, że nie zostaną w przyszłości ocenione prawnie[45].

5. ART. 58 USTAWY O POLICJI – OBOWIĄZEK ODMOWY

Art. 58 ustawy o Policji stanowi:

> *1. Policjant jest obowiązany dochować obowiązków wynikających z roty złożonego ślubowania.*
>
> *2. Policjant obowiązany jest odmówić wykonania rozkazu lub polecenia przełożonego, a także polecenia prokuratora, organu administracji państwowej lub samorządu terytorialnego, jeśli wykonanie rozkazu lub polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa.*
>
> *3. O odmowie wykonania rozkazu lub polecenia, o których mowa w ust. 2, policjant powinien zameldować Komendantowi Głównemu Policji z pominięciem drogi służbowej.*

Policjant jest co do zasady związany rozkazem niezależnie od tego, jak go ocenia. Jedynym wyjątkiem jest polecenie, którego wykonanie łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa[46]. Ustawodawca użył słowa „obowiązany", co oznacza, że odmowa jest obowiązkiem. Wykonanie takiego rozkazu rodzi ryzyko

45 J. Zaleśny, dz. cyt.
46 Wyr. NSA z 27.10.2016 r., I OSK 898/15.

odpowiedzialności zarówno karnej, jak i dyscyplinarnej[47]. Obowiązek ten wypływa nadto z roty ślubowania: policjant przyrzeka chronić ustanowiony Konstytucją porządek prawny, pilnie przestrzegać prawa i dochować wierności konstytucyjnym organom RP[48].

Związek z art. 132 ustawy o Policji.

Naruszeniem dyscypliny służbowej jest m.in.:

- niedopełnienie obowiązków policjanta wynikających ze złożonego ślubowania, a także przepisów prawa (art. 132 ust. 3 pkt 1);
- odmowa wykonania lub niewykonanie rozkazu lub polecenia, **z zastrzeżeniem przypadku określonego w art. 58 ust. 2 ustawy o Policji** (art. 132 ust. 3 pkt 2).

Odmowa uzasadniona art. 58 ust. 2 ustawy o Policji nie jest więc przewinieniem dyscyplinarnym – to swoisty kontratyp[49]. Przewinieniem może być natomiast udział w działaniach, które godzą w konstytucyjne organy RP, wbrew złożonemu ślubowaniu.

Kto ocenia, czy polecenie łączy się z przestępstwem?

Ocenę tę – w chwili otrzymania polecenia – musi przeprowadzić sam policjant, do którego polecenie jest skierowane. Art. 58 ust. 2 ustawy o Policji nakłada obowiązek odmowy bezpośrednio na niego i nie uzależnia go od zgody przełożonego, opinii prawnika ani rozstrzygnięcia sądu.

Policjant nie ma jednak w tym zakresie pełnej swobody. Nie może odmówić tylko dlatego, że uważa polecenie za niecelowe, niezgodne z przepisami niższej rangi czy z zasadami etyki – ustawa wymaga, by jego wykonanie łączyło się z popełnieniem *przestępstwa*[50]. Ocena policjanta nie jest też ostateczna. Jeżeli przełożony uzna odmowę za nieuzasadnioną, może wszcząć postępowanie dyscyplinarne, a o tym, czy przesłanki z art. 58 ust. 2 ustawy o Policji były spełnione, ostatecznie rozstrzygnie sąd administracyjny.

47 F. Radoniewicz [w:] K. Chałubińska-Jentkiewicz, J. Kurek (red.), *Ustawa o Policji. Komentarz*, wyd. 1, 2021, art. 132, Nb 18, Legalis.

48 Art. 27 ust. 1 ustawy o Policji.

49 M. Romanowski [w:] A. Choromańska i in., *Ustawa o Policji. Komentarz, wyd. 1*, 2022, art. 58, Nb 18, Legalis.

50 Tamże, Nb 19.

Jeżeli masz wątpliwości, nie podejmuj decyzji w pojedynkę: zasięgnij opinii i poproś o instruktaż, do którego udzielenia przełożony jest zobowiązany w przypadku działań precedensowych (§ 5 i § 8 ust. 1 pkt 4 zarządzenia nr 30 KGP).

Ciężar wykazania przesłanek odmowy spoczywa na policjancie. Aby skutecznie uwolnić się od zarzutu niewykonania polecenia, funkcjonariusz musi wykazać, że jego wykonanie wiązałoby się z popełnieniem przestępstwa[51]. Dlatego tak ważna jest staranna dokumentacja oraz inne dowody, np. zeznania świadków.

DLA POLICJANTÓW STARSZYCH STOPNIEM

- **Zgodnie z § 21 zarządzenia nr 30 KGP każdy policjant starszy stopniem jest zobowiązany – choćby nie był przełożonym – wydać policjantowi młodszemu stopniem stosowne polecenie w celu m.in. przywrócenia zgodności z prawem wykonywanej czynności służbowej, zapobieżenia popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, jeżeli postępowanie policjanta wyraźnie wskazuje na taką możliwość, oraz ochrony dobrego imienia służby.**
- **Musi przy tym wyraźnie wskazać, na czym polega niewłaściwe postępowanie, i niezwłocznie zawiadomić bezpośredniego lub wyższego przełożonego tego policjanta albo dyżurnego jednostki (§ 22 ust. 2 zarządzenia nr 30 KGP). Przepisów tych nie stosuje się, gdy policjant młodszy stopniem pełni funkcję organu Policji albo jest przełożonym policjanta starszego stopniem (§ 25 zarządzenia nr 30 KGP).**

6. JAK POSTĄPIĆ KROK PO KROKU

Odmowa musi być przemyślana, wyraźna i dobrze udokumentowana. Poniższa procedura opiera się na ustawie o Policji i zarządzeniu nr 30 KGP.

1. **Oceń, czy wykonanie polecenia łączyłoby się z przestępstwem.** W kontekście działań wokół TK zadaj sobie kilka pytań. Czy polecenie polega na uniemożliwianiu Prezesowi, Wiceprezesowi lub innym sędziom i pracownikom TK dostępu do siedziby Trybunału? Czy jego podstawą jest zawiadomienie lub zgłoszenie o rzekomym zagrożeniu dla osób w budynku, instrumentalnie wykorzystane przez Annę Korwin-Piotrowską, która – nie

51 Tamże, Nb 23 i powołany tam wyr. WSA w Warszawie z 24.5.2017 r., II SA/Wa 190/17.

będąc sędzią TK – przebywa w budynku Trybunału bez zgody jego Prezesa? Czy ktokolwiek wskazał Ci, kto odpowiada za wydanie rozkazu lub polecenia i na jakiej ustawowej podstawie prawnej je wydano? Czy znasz stanowiska autorytetów prawniczych – np. Pierwszego Prezesa SN, Prezesa NSA lub konstytucjonalistów (zob. pkt 2 i 3) – wskazujące, że wykonanie takiego polecenia prowadzi do popełnienia przestępstwa lub je ułatwia? Takie opinie same nie przesądzają sprawy, ale warto powołać się na nie w meldunku o odmowie.

2 **Ustal treść i źródło polecenia.** Kto je wydał, kiedy i w jakiej formie. Przełożony powinien określić cel każdej zleconej czynności, chyba że cel ten jest oczywisty z uwagi na rodzaj czynności (§ 8 ust. 1 pkt 1 zarządzenia nr 30 KGP).

3 **Poproś o polecenie na piśmie.** W sprawach wymagających działań wieloosobowych lub przedłużonych w czasie przełożony powinien stosować formę pisemną poleceń (§ 8 ust. 1 pkt 5 zarządzenia nr 30 KGP). Uwaga: nie uzależniaj wykonania polecenia od spełnienia tej prośby. Takie uwarunkowanie może być uznane za odmowę, nie będąc przy tym przesłanką z art. 58 ust. 2 ustawy o Policji[52]. Jeżeli zamierzasz odmówić, odmów wprost.

4 **W razie wątpliwości możesz zasięgnąć opinii.** Zwróć się kolejno do przełożonego, właściwej merytorycznie komórki organizacyjnej i komórki obsługi prawnej (§ 5 zarządzenia nr 30 KGP). Prośbę i odpowiedź utrwal na piśmie.

5 **Odmów wyraźnie, spokojnie i wobec wydającego polecenie.** Odmowa powinna być skierowana do funkcjonariusza, który wydał polecenie[53]. Powołaj się na art. 58 ust. 2 ustawy o Policji. Nie opuszczaj samowolnie miejsca pełnienia służby – to odrębne przewinienie (art. 132 ust. 3 pkt 9 ustawy o Policji). Poproś o zmianę zadania lub zwolnienie z udziału w czynności.

6 **Złóż meldunek Komendantowi Głównemu Policji z pominięciem drogi służbowej** (art. 58 ust. 3 ustawy o Policji). Jeżeli polecenie pochodzi od samego Komendanta Głównego, meldunek – per analogiam – kieruje się do ministra właściwego do spraw wewnętrznych[54]. Zachowaj kopię i potwierdzenie nadania lub wpływu.

52 M. Romanowski, dz. cyt., Nb 22 i powołany tam wyr. WSA w Bydgoszczy z 6.11.2012 r., II SA/Bd 752/12.
53 F. Radoniewicz, dz. cyt., Nb 17.
54 M. Romanowski, dz. cyt., Nb 28.

7 **Sporządź notatkę i zabezpiecz dowody.** Zapisz datę, godzinę, miejsce, dokładne brzmienie polecenia, dane osoby wydającej polecenie i świadków w miejscu wykonania polecenia lub rozkazu. Nie ujawniaj przy tym informacji uzyskanych w związku z czynnościami służbowymi osobom nieuprawnionym (art. 132 ust. 3 pkt 14 ustawy o Policji).

8 **Przekaż informację o podejrzeniu przestępstwa.** Możesz to zrobić przez bezpośredniego przełożonego albo – z pominięciem drogi służbowej – wyższemu przełożonemu lub Biuru Spraw Wewnętrznych Policji (§ 4 ust. 2 zarządzenia nr 30 KGP).

9 **Skontaktuj się z prawnikiem** – najlepiej zanim wszczęte zostanie jakiekolwiek postępowanie (zob. pkt 8).

Przykładowy wzór meldunku o odmowie wykonania polecenia

[miejscowość, data]

[stopień, imię i nazwisko, stanowisko, jednostka organizacyjna Policji]

Komendant Główny Policji

MELDUNEK o odmowie wykonania polecenia (art. 58 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji)

Melduję, że w dniu ... o godz. ... w ... *[stopień, imię i nazwisko, stanowisko przełożonego]* wydał mi polecenie ... *[dokładna treść polecenia]*.

Odmówiłem / odmówiłam wykonania tego polecenia na podstawie art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ponieważ jego wykonanie łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa, w szczególności:

1) z art. 231 § 1 Kodeksu karnego – przekroczenia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego na szkodę interesu publicznego, polegającego na ... *[np. uniemożliwianiu urzędującemu Prezesowi Trybunału Konstytucyjnego dostępu do budynku Trybunału bez podstawy prawnej]*;

2) z art. 18 § 3 w zw. z art. 128 § 3 Kodeksu karnego – pomocnictwa do wywierania przemocą wpływu na czynności urzędowe konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, tj. Trybunału Konstytucyjnego i jego Prezesa, polegającego na ... *[np. utrzymywaniu blokady siedziby Trybunału, która uniemożliwia Prezesowi TK wykonywanie obowiązków]*;

3) z art. 18 § 3 w zw. z art. 128 § 1 Kodeksu karnego – pomocnictwa do działalności zmierzającej bezpośrednio do usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, polegającego na ... *[np. zabezpieczaniu przejęcia kierowania Trybunałem przez osobę nieuprawnioną]*.

[Pozostaw te punkty, które odpowiadają treści otrzymanego polecenia.]

O odmowie poinformowałem / poinformowałam wydającego polecenie w dniu ... o godz. ..., w obecności ... *[świadkowie]*. Nadmieniam, że nie opuściłem / nie opuściłam samowolnie miejsca pełnienia służby i pozostaję w dyspozycji przełożonych do wykonywania innych, zgodnych z prawem zadań służbowych.

[podpis]

PAMIĘTAJ

- ➜ Nie używaj siły i nie podejmuj samodzielnych działań wobec osób przebywających w budynku TK. Art. 58 ustawy o Policji pozwala odmówić udziału w bezprawiu; nie zastępuje decyzji organów ścigania i sądów.
- ➜ Nie opuszczaj samowolnie miejsca służby. Zamelduj odmowę i oczekuj na decyzję przełożonego.
- ➜ Dokumentuj wszystko, by móc wykazać, że przesłanki odmowy były spełnione.
- ➜ Zachowaj spokój i profesjonalizm wobec wszystkich uczestników zdarzeń – bez względu na ich poglądy.

7. RYZYKA I ODMIENNE STANOWISKA

Decyzja o odmowie powinna być świadoma. Policjant powinien znać zarówno ryzyko, jakie się z nią wiąże, jak i argumenty drugiej strony – to z nimi zmierzy się, jeżeli przełożony uzna odmowę za nieuzasadnioną.

Co grozi za odmowę uznaną za bezpodstawną?

Policjant – w odróżnieniu od żołnierza – nie odpowiada karnie za samą odmowę wykonania rozkazu. Grozi mu natomiast odpowiedzialność dyscyplinarna[55]:

- › przy przewinieniu mniejszej wagi – rozmowa dyscyplinująca, udokumentowana notatką włączaną do akt osobowych na 5 miesięcy (art. 132 ust. 4b i 4c ustawy o Policji);
- › w postępowaniu dyscyplinarnym – jedna z kar: upomnienie, nagana, ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku, wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe, obniżenie stopnia, ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby, a w najpoważniejszych przypadkach – wydalenie ze służby (art. 134 ustawy o Policji).

55 Tamże, Nb 12. Odpowiedzialność karną za niewykonanie rozkazu (art. 343 k.k.) ponoszą wyłącznie żołnierze.

Dla odpowiedzialności dyscyplinarnej wystarczy ustalenie, że polecenie zostało wydane i nie zostało wykonane[56] – chyba że policjant wykaże, że zachodziły przesłanki z art. 58 ust. 2 ustawy o Policji. Właśnie dlatego tak ważne jest postępowanie zgodne z pkt 6 i wczesny kontakt z prawnikiem (pkt 8).

Odmienne stanowiska

- **Stanowisko kierownictwa Policji.** Komendant Główny Policji gen. insp. Marek Boroń w liście otwartym zapewnił funkcjonariuszy, że ich działania przed TK były zgodne z prawem i konieczne dla bezpieczeństwa osób w budynku i zgromadzonych przed nim. Podkreślił, że zadaniem Policji nie jest ocena funkcjonowania Trybunału, i obiecał wsparcie[57]. Komenda Stołeczna wskazywała, że działała na prośbę Prokuratora Generalnego i po piśmie „sędzi TK"[58].
- **Oświadczenie czterech byłych prezesów TK.** Marek Safjan, Andrzej Zoll, Jerzy Stępień i Bohdan Zdziennicki wydali 31 października 2026 r. wspólne oświadczenie popierające działania osób wybranych przez Sejm obecnej kadencji i wzywające do zwołania Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK[59].
- **Wątpliwości w samej formacji.** Przewodniczący Rady Krajowej Związku Zawodowego „Policyjna Solidarność" zwrócił się do Komendanta Głównego o wyjaśnienia, wskazując na wątpliwości prawne związane z działaniami Policji przed TK[60].
- **Opinia Komisji Weneckiej.** Zwolennicy skuteczności ślubowań złożonych w Sejmie powołują się na opinię Komisji Weneckiej z 13 października 2026 r. Komisja zwróciła uwagę na potrzebę zagwarantowania, by Prezydent niezwłocznie odbierał ślubowanie od sędziów wybranych przez Sejm, a na wypadek, gdy odmawia lub zwleka, dopuściła dopełnienie ślubowania bez jego fizycznego udziału, „pod warunkiem zachowania jego istotnych elementów, w tym złożenia ślubowania w przepisanej formie"[61]. Należy podkreślić, że opi-

56 Tamże, Nb 24 i powołany tam wyr. WSA w Krakowie z 20.3.2018 r., III SA/Kr 96/18.

57 *List Komendanta Głównego Policji do funkcjonariuszy*, policja.pl, 1.11.2026 r., https://www.policja.pl/pol/aktualnosci/283468,List-Komendanta-Glownego-Policji-do-funkcjonariuszy.html (dostęp: 3.11.2026 r.).

58 A. Bartkiewicz, A. Kazimierczuk, dz. cyt.

59 *Oświadczenie byłych Prezesów Trybunału Konstytucyjnego w sprawie kryzysu w Trybunale Konstytucyjnym*, Warszawa, 31.10.2026 r., Monitor Konstytucyjny, https://monitorkonstytucyjny.eu/archiwa/35302 (dostęp: 4.11.2026 r.).

60 List otwarty Przewodniczącego Rady Krajowej Związku Zawodowego „Policyjna Solidarność", https://policjasolidarnosc.pl/ (dostęp: 3.11.2026 r.).

61 Zob. Opinia Komisji Weneckiej z 13.10.2026 CDL-AD(2026)03, *https://rm.coe.int/*

nia Komisji Weneckiej jest rekomendacją – nie wiąże polskich organów i nie zmienia art. 4 ust. 1 ustawy o statusie sędziów TK, który wymaga złożenia ślubowania wobec Prezydenta RP[62]. Komisja przyznała przy tym wprost w swojej opinii, że złożenie ślubowania w formie pisemnej jest sprzeczne z literalnym brzmieniem powyższego przepisu.

› **Odmienne oceny „zarządzenia".** Prof. Włodzimierz Wróbel dopuszcza odpowiednie stosowanie art. 130 p.u.s.p. do sędziów TK, w tym do Prezesa, i przejście uprawnień Prezesa na sędziego o najdłuższym stażu. Zarazem podkreśla, że o tym, czy zarządzenie przerwy było uzasadnione, czy stanowiło uzurpację, rozstrzyga sąd dyscyplinarny, a „takich sporów nie rozstrzyga się na ulicy i przy użyciu przemocy"[63].

Czy zapewnienie Komendanta Głównego Policji wiąże policjanta?

List Komendanta Głównego Policji nie przesądza o legalności działań i nie wyłącza odpowiedzialności poszczególnych funkcjonariuszy. Odpowiedzialność karna ma charakter indywidualny, a prawnie wiążący jest tylko rozkaz, którego wykonanie nie prowadzi do popełnienia przestępstwa. Zapewnienie przełożonego, nawet najwyższego rangą, że polecenie jest zgodne z prawem, nie czyni go legalnym, jeżeli jego wykonanie łączy się z przestępstwem. Może natomiast mieć znaczenie przy ocenie świadomości policjanta, który polecenie wykonał w dobrej wierze. Warto też pamiętać, że właśnie Komendantowi Głównemu Policji należy meldować o odmowie (art. 58 ust. 3 ustawy o Policji), a jeżeli polecenie pochodzi od niego samego – ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

poland-opinion-on-the-powers-of-the-president-in-the-context-of-the-oa/48802e450a (dostęp: 5.11.2026 r.).

62 J. Jabłoński, *Posiedzenie TK z 3 listopada nieważne...*, dz. cyt.; Ł. Bernaciński, J. Jabłoński, dz. cyt.

63 W. Wróbel, *O zarządzeniu przerwy w czynnościach służbowych nie tylko sędziego, lecz nawet prezesa*, Monitor Konstytucyjny, 31.10.2026 r., https://monitorkonstytucyjny.eu/archiwa/35300 (dostęp: 5.11.2026 r.).

JAK OGRANICZYĆ RYZYKO?

- Opieraj odmowę na konkretnych przepisach: art. 58 ust. 2 ustawy o Policji oraz art. 231 § 1 k.k. i art. 128 k.k. (zob. wzór meldunku).
- Dokumentuj treść polecenia, dane osoby, która je wydała, czas, świadków, swoją odmowę i meldunek.
- Wskaż, że jedyną podstawą polecenia był dokument osoby, która nie objęła urzędu sędziego TK.
- Powołaj się na stanowiska I Prezesa SN, Prezesa NSA oraz konstytucjonalistów (pkt 2 i 3).
- Nie opuszczaj służby, nie używaj siły i pozostań w dyspozycji przełożonych do wykonywania innych zadań.
- Skontaktuj się z prawnikiem, zanim złożysz wyjaśnienia.

8. POMOC PRAWNA INSTYTUTU ORDO IURIS

Jeżeli w związku z odmową udziału w działaniach wymierzonych w Trybunał Konstytucyjny wszczęto wobec Ciebie postępowanie wyjaśniające lub dyscyplinarne, przeprowadzono z Tobą rozmowę dyscyplinującą, przeniesiono Cię lub grożono Ci zwolnieniem ze służby – Instytut Ordo Iuris deklaruje bezpłatną pomoc prawną.

PAMIĘTAJ O TERMINACH

- **5 dni** – na sprzeciw od rozmowy dyscyplinującej (liczone od dnia jej przeprowadzenia).
- **7 dni** – na odwołanie od orzeczenia wydanego w postępowaniu dyscyplinarnym w pierwszej instancji (liczone od dnia doręczenia orzeczenia).
- **30 dni** – na skargę do sądu administracyjnego na orzeczenie lub postanowienie kończące postępowanie dyscyplinarne (liczone od dnia doręczenia rozstrzygnięcia)[64].

POTRZEBUJESZ POMOCY PRAWNEJ?

- W razie potrzeby skontaktuj się z nami jak najszybciej poprzez formularz: **https://ordoiuris.pl/popros-o-pomoc/**, a w sprawach naglących pod nr tel.: 531 783 774
- **Najlepiej jeszcze przed złożeniem wyjaśnień!**

PODSUMOWANIE

- Prezesem Trybunału Konstytucyjnego pozostaje Bogdan Święczkowski. „Zarządzenie" osoby, która nie złożyła ślubowania wobec Prezydenta RP, nie wywołuje skutków prawnych.
- I Prezes SN, Prezes NSA i uznani konstytucjonaliści ocenili zajęcie siedziby TK jako działanie sprzeczne z zasadami państwa prawa, noszące cechy zamachu na konstytucyjny organ państwa.
- Wykonywanie poleceń polegających na uniemożliwianiu Prezesowi TK dostępu do siedziby Trybunału może wypełniać znamiona przestępstwa

64 Art. 132 ust. 4d, art. 135k ust. 1 oraz art. 138 ustawy o Policji w zw. z art. 53 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2026 r. poz. 143 ze zm.).

z art. 231 § 1 k.k., a w określonych warunkach – pomocnictwa do przestępstwa z art. 128 k.k.

› Art. 58 ust. 2 ustawy o Policji nakazuje odmówić wykonania polecenia, którego wykonanie łączyłoby się z przestępstwem.

AUTOR
Marek Puzio

Stan prawny i faktyczny na dzień 2 listopada 2026 r. Poradnik ma charakter informacyjny i nie zastępuje porady prawnej w indywidualnej sprawie.

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE
Ursines – Agencja Kreatywna. Błażej Zych
www.ursines.pl

FOTOGRAFIA NA OKŁADCE
Tomasz Daniluk / Ordo Iuris

WYDAWCA
Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
Plac Bankowy 2, 00-095 Warszawa
www.ordoiuris.pl

ISBN E-BOOK
978-83-68888-26-3

© COPYRIGHT 2026 BY FUNDACJA INSTYTUT NA RZECZ KULTURY PRAWNEJ ORDO IURIS

UDZIELAMY POMOCY PRAWNEJ

Prawnicy Instytutu Ordo Iuris udzielają bezpłatnej pomocy prawnej funkcjonariuszom, którzy odmówią wykonania bezprawnych rozkazów lub poleceń.

Skontaktuj się z nami – najlepiej przed złożeniem wyjaśnień.

➜ ordoiuris.pl/popros-o-pomoc

➜ tel. 531 783 774

ISBN 978-83-68888-26-3

Wesprzyj Ordo Iuris

Zapisz się na newsletter